

kirjaamo@minedu.fi.
saana.luukkonen@minedu.fi

Lausuntopyyntö asiassa OKM/60/010/2018.

Opetus- ja kulttuuriministeriölle

Opetus- ja kulttuuriministeriö (OKM) on 5.12.2018 pyytänyt Sosiaali- ja terveysalan lupa- ja valvontavirastoa (Valvira) antamaan lausuntonsa luonnoksesta opetus- ja kulttuuriministeriön asetukseksi opiskelijaksi ottamisen perusteista ammatillisessa perustutkintokoulutuksessa annetun opetus- ja kulttuuriministeriön asetuksen muuttamisesta. Lausunto on pyydetty toimittamaan 14.1.2019 mennessä.

Valviran lausunto

Esityksessä ehdotetaan, että SORA-aloilla, joista säädetään ammatillisesta koulutuksesta annetun lain 81 §:ssä, koulutuksen järjestäjä voisi jättää valitsematta hakijan, joka saa pääsy- tai soveltuvuuskokeesta 0 pistettä. Tämä antaisi koulutuksen järjestäjälle mahdollisuuden jo ennen opiskelijaksi ottamista ottaa paremmin huomioon hakijan soveltuvuuden alalle ja hakijan edellytykset suoriutua tutkintoon johtavasta koulutuksesta. Pääsy- tai soveltuvuuskokeen järjestäminen ei olisi pakollista, vaan koulutuksen järjestäjä voisi edelleen päättää siitä, järjestääkö se pääsy- tai soveltuvuuskokeen.

Valvira katsoo, että edellä mainittu muutos on askel oikeaan suuntaan, mutta ei kuitenkaan ole riittävä takaamaan sitä, että sosiaali- tai terveydenhuollon ammattioikeuden hakijat olisivat valmistuttuaan soveltuvia sosiaali- tai terveydenhuollon ammatteihin. Valvirassa on valvonnan kohteena vuosittain mittava joukko sellaisia vastavalmistuneita ammattihenkilöitä, joilla on ollut esimerkiksi merkittäviä päihde- tai mielenterveysongelmia jo opintoaikana. On hakijan perusoikeuksien näkökulmasta ongelmallista, että henkilön annetaan päästä opiskelemaan alalle, jolla hän ei käytännössä voi toimia esimerkiksi hoidollisesti hallitsemattoman päihde- tai mielenterveysongelman taikka soveltumattomuutta ja turvallisuusongelmia aiheuttavan piittaamattomuuden tai muun vakavan käyttäytymisongelman vuoksi. Perusoikeuksien rajoitusoppien mukaisesti kynnys puuttua opiskelijaksi ottamiseen tulisi olla matalampi kuin kynnys valmistua. Seuraavaksi korkein kynnys tulisi olla siinä vaiheessa, kun henkilö hakee ammatinharjoittamisoikeutta Valviralta ja kaikkien korkein kynnyksen tulisi olla siinä vaiheessa, kun ammatinharjoittamisoikeuteen puututaan jälkikäteen. Käytännössä puuttumiskynnys ei ole edellä mainitun mukainen, joka on ongelmallista valvonnan kohteeksi joutuvalla henkilöllä, mutta aiheuttaa myös huomattavan potilas- ja asiakasturvallisuusriskin.

Edellä mainittujen seikkojen vuoksi Valvira katsoo, että asetusmuutos ei ole riittävä korjaamaan vallitsevaa tilaa, vaan pääsy- ja soveltuvuuskokeet tulisi säätää pakollisiksi silloin kun henkilö hakee opiskelemaan alalle, jolla on

Dnro V/48356/2018

11.1.2019

vaikutusta potilas- ja asiakasturvallisuuteen. Soveltuvuuskokeen tulisi olla sellainen, että sen avulla voisi havaita, että jonkin hakijan kohdalla tulee tarve selvittää terveydentilaa ja/tai päihdeiden käyttöä tarkemmin, taikka että hakijalla on soveltumattomuutta ja turvallisuusongelmia aiheuttavaa piittaamattomuutta tai muu vakava käyttäytymisongelma

Edellä mainitun jatkoselvityksenkin tulisi olla oppilaitokselle pakollista. Jos hakijalla havaitaan esimerkiksi sellainen vakava päihde- tai mielenterveysongelma, että hän ei voi työskennellä potilas- tai asiakasturvallisuutta vaarantamatta sosiaali- ja terveydenhuollon ammattiteissa, tulisi hänet jättää valitsematta ja ohjata asianmukaiseen hoitoon.

Pakollisuutta puoltaa sekin seikka, että hakijat, joilla on edellä mainittuja asiakas- ja potilasturvallisuutta vaarantavia ongelmia, voivat hakeutua uudistuksen jälkeen opiskelemaan sellaisiin oppilaitoksiin, jotka eivät järjestä pääsy- ja soveltuvuuskokeita.

Valvira pitää tärkeänä ja opiskelijan oikeusturvan kannalta välttämättömänä, että pääsy- ja soveltuvuuskokeet olisivat yhteismitallisia. Lisäksi näitä tulisi jatkuvasti kehittää sekä kerätä pääsy- ja soveltuvuuskokeiden vaikuttavuudesta tutkimustietoa.

Lopuksi Valvira toteaa, että jatkossakin pääsy- ja soveltuvuuskokeista huolimatta opintojen aikana opiskelijoilla voi ilmaantua sairauksia, ongelmia ja häiriöitä, joiden tunnistamiseen ja hoitoon on kiinnitettävä huomiota. Pääsy- ja soveltuvuuskokeista huolimatta oppilaitosten tulee jatkossa opintojen aikana napakasti soveltaa SORA-lainsäätöä silloin, kun se on tarpeen. Tämä on tarpeen, jotta opiskelijat saisivat ongelmiinsa ja sairauksiinsa tarvittavan hoidon ja avun, ja että potilas- ja asiakasturvallisuus ei vaarantuisi opiskelijoiden valmistuttua tai opiskelijoiden toimiessa opiskeluaikanaan harjoittelijoina.

Ratkaistu: 11.01.2019

Ratkaisija: Henriksson Markus

Virka-asema: Ylijohtaja

Esittelijät:

Mikkonen Maarit, Ryhmäpäällikkö, esittelijäneuvos

Asiakirja on sähköisesti allekirjoitettu
asiankäsittelyjärjestelmässä.

Allekirjoituksen oikeellisuuden voi todentaa kirjaamosta.